Druhá zlomová řepná kampaň po sobě

SECOND BREAKTHROUGH BEET CAMPAIGN IN A ROW

Před rokem jsme konstatovali, že na trhu s cukrem v Evropské unii si zřejmě saháme na maximální dno, bohužel – při cenách deklarovaných Bruselem okolo 350 €·t^{-1} a skutečných realizačních cenách potvrzených cukrovary v rozmezí 300–310 €·t^{-1}. To je hluboko pod referenční cenou 404 €·t^{-1} a působilo to nemalé problémy zpracovatelům a i pěstitelům přenesením do nízké ceny za dodanou řepu.

Uplynulo dvanáct měsíců a stav se nezměnil, nebo se podle oficiálních hlášení cen cukru na evropském trhu dokonce zhoršil. Celý uplynulý rok se ceny cukru pohybovaly a pohybují kolem 320–330 €·t^{-1}, meziměsíční zlepšení jsou v řádech jednotek eur, my ale potřebujeme pro udržitelné pěstování zvýšení ceny cukru o 50–100 €·t^{-1}! Z pohledu ekonomiky a udržitelnosti pěstování cukrové řepy bude následující období zlomové, nejslabší pěstitelé a cukrovary z evropského trhu odejdou. Evropská komise by měla učinit opatření v době krize po uvolnění kvót, ale bohužel stále jen monitoruje a říká, že si máme pomoci sami snížením produkce a ustálením trhu. Věříme, že pěstitelé cukrovky a zpracovatelé v Česku nejslabšími v EU nebudou. Dojde pravděpodobně k uzavření některých cukrovarů v Německu a ve Francii. Kromě jiného naši pěstitelé řepy spoléhají i na pomoc MZe v kritickém období, pomoc po dobu minimálně dvou let (formou nového dotačního titulu). Děláme dnes pro udržitelnost pěstování této komodity u nás maximum.

Řepná kampaň 2019/2020 bude mít opět kritický charakter, sucho v půdním profilu přetrvává, odráží se to do snížených výnosů, a nízká cena cukru i cukrové řepy je stále realitou. Něco ovlivnit částečně dokážeme, něco bohužel ne.

Agronomický rok 2019

Rok 2018 byl zcela kritický, s nejnižšími výnosy za posledních 5–10 let. Letos je situace o málo lepší, ale stále jsme pod víceletými průměry, to platí pro řepu i další hlavní tržní plodiny. K tomu meziročně značně klesla cena některých komodit, ekonomicky tak může být rok 2019 pro podniky horší než rok 2018!

Sucho se stalo fenoménem. Nyní se zdá, že je vše v pořádku po podzimních deštích v rozmezí 30–50 mm. Vláha je ale bohužel jen v povrchových vrstvách a s kapilární vodou moc počítat nemůžeme. Cukrovka by za ni byla ale v období delšího letního sucha velmi vděčná. Stav je takový, jaký je. V roce 2018 bylo velké sucho po celou vegetaci řepy, s výjimkou jejího počátku. Deficit vláhy v půdě v řepařské výrobní oblasti je obrovský. Během vegetace 2018 napršelo dle oblastí o 150–300 mm méně oproti normálu. Někde loni nespadlo v součtu ani 300 mm srážek (oproti běžným 600 mm). V posledních letech jsou nadto srážky nerovnoměrně rozloženy! V roce 2019 deště pokryly na větší části území pouze potřeby rostlin, procesy růstu a transpiraci; aby se však doplnil deficit vody v půdním profilu, byly by třeba déletrvající deště. Ač to nevypadá, sucho se prohlubuje (dokladem je mj. i uschychání lesů – stromy „odumírají nastojato“) a bude zřejmě hlavním limitujícím faktorem pro rozhodování o ploše osevu cukrové řepy v roce 2020 a dalších. Problém se suchem nastal již před několika lety. Sucho bylo v roce 2003, částečně i v roce 2007, v roce 2013 a od roku 2015 se potýkáme se systematickým nedostatkem vláhy v půdním profilu. Vyvrcholilo to rokem 2018. Letos sucho (místy silné) přetrvává. Jeden fakt za všechny – loni dosahovalo půdní sucho v Německu do hloubky 60 cm, v roce 2019 je v Česku místy i do 160 cm. Budeme se muset naučit hospodařit a cukrovku pěstovat s minimem srážek. Budou se vybírat nejlepší pozemky, lehké půdy nebudou pro pěstování vhodné. A ve šlechtění se musíme více orientovat na odrůdy lépe odolávající suchu, ať už krátkodobému nebo celoročnímu, porovnat je lze v pokusech SDO aj.

Výsledky v kampani 2019/2020

Je třeba říci, že rekordy v letošní kampani nepadnou. Meziroční zlepšení výnosů řepy je však patrné.

V oblasti Tereos TTD budou výnosy řepy meziročně vyšší asi o 8 t·ha^{-1} při standardní 16% cukernatosti, a to díky meziročnímu navýšení úhrnu srážek o 100 mm. Velké výnosové rozdíly budou mezi rajony

cukrovarů Dobrovice a České Meziříčí, východní Čechy měly bohatší srážky. Loni činil výnos jen 67 t·ha^{-1} (16%), letos by měl dosáhnout 73–75 t·ha^{-1} (16%), i díky přepočtu cukernatosti, která je okolo uspokojivých 18 %. Víceletý průměrný výnos v Čechách je ca 80 t·ha^{-1} (16%), budeme tak i letos pod tímto průměrem, ale pěstování bude udržitelné, i když na hraně rentability. Problémem jsou opět veliké rozdíly ve výnosech – při časných dodávkách do cukrovaru pěstitelé z některých oblastí nedosahují ani 30–40 t·ha^{-1} (16 %). Budeme rádi, pokud i tito pěstitelé u cukrovky do budoucna vydrží, i když je jasné, že tady se o rentabilním pěstování i se započtením veškerých dotací a VCS (i případné nové podpory) bavit nemůžeme a ztrátovost je realitou. Musíme věřit v přízeň počasí v roce 2020.

Majoritní část Moravy a Slezska spadající pod cukrovary Opava a Hrušovany nad Jevišovkou by měla docílit výnosu okolo 67–68 t·ha^{-1} (tel quel) s cukernatostmi okolo 17 % (Opavsko mírně nad 16 %). Důvodem nízké cukernatosti je velké napadení listového aparátu cerkosporiózou, i když byly fungicidy aplikovány několikrát (zpravidla 3×, zvažovalo se i 4. ošetření).

Menší cukrovary Litovel, Prosenice a Vrbátky by měly dosáhnout uspokojivých výnosů nad 70 t·ha^{-1}. V Litovli je předpoklad výnosu 65–70 t·ha^{-1} s cukernatostí 17 %, v Prosenicích 73 t·ha^{-1} (tel quel) a po přepočtu možná i 80 t·ha^{-1} (16%), nejvíce v Česku.

Na Moravě a ve Slezsku se stále hovoří o hraboších a škodách, které na porostech působí. Škůdce se přesouvá do řepy, kde okusuje hlavy bulev. Přesné škody nyní nelze odhadnout, mohou být i řádu desítek procent, navíc v kombinaci se špatnou skladovatelností poškozené řepy na ukládkách. Sanace je nutná, ať už agrotechnikou, nebo alespoň lokální aplikací granulí. Také zmíněná cerkosporová skvrnitost je letos na Moravě a ve Slezsku velmi silná. Původní chrást řepy na některých polích zmizel takřka celý a dochází k retrovegetaci porostu. Takové dodávky řepy mají cukernatost i pod 14 % (může to být 20–30 % porostů), výjimečně i kolem 10 %. Cukrovky s cukernatostí pod 14 % jsou brány jako „nestandard“ s cenou ne 700–750 Kč·t^{-1}, ale jen 400 Kč·t^{-1}. Při výnosu 60 t·ha^{-1} je tržba pouze ca 25 tis. Kč·ha^{-1} při nákladech nad 50 tis. Kč·ha^{-1}. Sledování choroby v dalších letech a antirezistentní management jsou více než potřebné.

V rámci celé EU to bude podobné, rekordní výnosy dosaženy nebudou, i když oblastně budou výsledky velmi uspokojivé. Průměrný výnos bílého cukru v rámci EU by měl být 11,3 t·ha^{-1}, proti tomu Česku v rozmezí 10,5–10,7 t·ha^{-1}. Dobré výnosy predikují oblasti bohatší na srážky, zejména pak Nizozemsko (14 t·ha^{-1}), a také Belgie, Dánsko, Velká Británie i Francie.

Nový dotační titul nadějí pro řepaře

Na našem posledním jednání s ministrem zemědělství ČR, Ing. Miroslavem Tomanem, bylo potvrzeno, že máme za sebou úspěšnou notifikaci nového dotačního titulu „Podpora likvidace plevelné řepy“. Bude se jednat o podporu až 3 800 Kč·ha^{-1} formou proplacení nákladů na plečkování a na ruční selekci plevelné řepy v porostu. Nový dotační titul je stanoven na dobu nejméně 2 let, spíše však na celé znotifikované období 5 let. Podmínkou MZe ale je, aby plochy řepy v Česku neklesly pod současnou úroveň 60 tis. ha. Proto, prosím, vydržme u řepy, aby bylo možné využít novou dotaci 200 mil. ročně a zlepšit tak ekonomiku pěstování!

Jan Křováček, Svaz pěstitelů cukrovky Čech